

Zamisel in podlaga miru

Duh miru je, ki je z njim prešinjeno ozračje velikonočnega praznika. Ko se je od mrtvih vstali Zveličar na dan vstajenja prikazal proti večeru apostolom, jih je pozdravil: »Mir vam bodi!« Kristus-Zmagovalec je hkrati Kralj miru. Mir mora biti izvojevan. Mir je osrečujoči nasledek zmage. Brez zmage ni miru. Človek ne pride do notranjega miru, dokler ne premaga v sebi borbo skušnjav, slabih nagonov in strasti. Kdor ostane v oblasti strasti in grehot, nosi suženjski jarem ter brez miru okrog divja, kakor pravi znana slovenska pesem, in sam ne ve, kam. Mir mu vzide takrat, ko se s pomočjo Kristusa-Zmagovalca nad grehom ter duševno in telesno smrtjo reši zlega in njegovih posledic.

Kar velja za poedinca, velja tudi za narode in vso človeško družbo: prej mora biti strta oblast zlega, zmagati mora resnica in pravica, potem šele vzide človeštvu sonce svobode in miru. To veliko misel so velikonočni prazniki v človeštvu zopet poživili ter hkrati povečali hrepenenje po težko zaželenem miru. Veliki teden je tistim, ki so pričakovali v teh dneh krepko in učinkovito mirovno pobudo, prinesel zopet razočaranje, in sicer od dveh strani. Nekateri so sanjali o tem, da vzleti z Brennerja mirovni angel z oljčno vejico med vojujoče se države s splošno sprejemljivo ponudbo miru. Drugi so v prenapeti fantaziji videli v Rooseveltovem odposlancu Wellesu nekakega angela miru, ki je priletel iz Amerike z oljčno vejico v kljunčku, toda Welles je to ulogo odločno odklonil. Kot hladen opazovalec je potoval od enega glavnega mesta Evrope do drugega ter se nato vrnil v Ameriko, ne da bi se razvnel za kakšno očitnejšo mirovno akcijo.

Želja miru je ostala o prazniku miru neizpolnjena. Nekaj kapelj utehe in pričakovanja je vtila v prazno čašo hrepenenja in upanja Rooseveltova poslanica, ki jo je predsednik Zedinjenih držav pred Wellesovim odhodom iz Evrope na evetno soboto po radiu sporočil ameriškim državljanom in vsej svetovni javnosti. V tem govoru, ki jasno spriduže, da vest o nezainteresiranosti Zedinjenih držav na usodi evropskih narodov in na izidu sedanje vojne ni resnična, je Roosevelt o miru in njegovih pogojih izjavil tole: »Svetu je potreben pravi mir, da bodo vsi mali narodi varni in njihove meje nedotakljive. Pravi mir ni možen, če ne temelji na priznanju osnovnega načela človečanskega bratstva. Trajen mir ni mogoč, če se naj doseže z zatiranjem ljudi, z nasiljem in lakoto. Miru ne more ustvariti vojaška sila, še manj ga ohraniti. Pravi mir ni mogoč, če morajo mali narodi neprestano živeti v strahu pred svojimi mogočnimi sosedi. Resničen bo mir le tedaj, ko malim narodom ne bo treba plačevati velike dani za svoj obstanek. Pravičen bo mir le tedaj, bo ko vsakomur neomejeno priznana verska svoboda. Zato si ameriški narod more želeči le tak mir, v katerem bodo priznana in uveljavljena osnovna načela bratstva, pravičnosti, dobrote in vere med ljudmi. Te ideale bo Amerika vedno branila in se zanje borila, dokler ne bodo triumfiral po vsem svetu. Le ti ideali morejo edini tudi zmagati.« — Rooseveltove poglede na mir in njegove bistvene pogoje je sprejel angleški ministrski predsednik Chamberlain, ki je tri dni po tem govoru — na praznik sv. Jožefa — v angleški spodnji zbornici izjavil, da popolnoma podpisuje besede predsednika Roosevelta

in da Anglija zasleduje iste cilje, kakor jih je Roosevelt v tem govoru označil.

Roosevelt si je v svesti, da so njegovi pogoji miru v svojem bistvu popolnoma v skladu z glavnimi načeli krščanstva ter da se zato v glavnem ujemajo z mirovnimi težnjami papeža Pija XII. Da bi omogočil istosmerjenje svoje mirovne akcije s tovrstnimi težnjami in naporih rimskega papeža, je poslal v Rim gospoda Taylora kot svojega posebnega odposlanca na sedežu vrhovnega poglavarja katoliške Cerkve. S tem je protestantski predsednik Zedinjenih držav ne samo besedno, marveč tudi stvarno priznal velike zasluge sv. očeta za pomirjenje sveta. Pij XII. neprestano dela za mir. Prva beseda, ki jo je po svoji izvolitvi spregovoril svetu, je bila klic po miru. V božičnem nagovoru kardinalom je sv. oče določil tele pogoje trajnega miru med narodi: svoboda in neodvisnost malih narodov (volja za življenje velikih narodov ne pomeni smrtne obsodbe za male narode); postopno razoroženje in odstranitev tekmovanja v oboroževanju; vzpostavitev ali nova ustanovitev mednarodnih pravnih ustanov, ki bodo dajale resnično jamstvo za izvrševanje pogodb in za obrambo pravic narodnih manjšin. — Oče velike ljudske občutljivi se neumorno bori za zmago miru pravičnosti. Bori se brez orožja, kakršnega imajo države in njeni voditelji. In vendar je sveti oče močan, močan radi tiste moči, ki mu prihaja od Njega, čigar namestnik je na zemlji, od božjega Zveličarja, ki je trpel in umrl na križu in zmagoslavno vstal iz groba. Naj bi Kristus-Zmagovalec in Nosilec miru kmalu naklonil človeštvu mir, ki temelji na zmagi pravičnosti!

A. U.:

V združni skupnosti je naša moč!

V skupnosti je moč!

Slovinci smo skromen in priden narod srednjih in malih gospodarjev (kmetov, delavcev in obrtnikov). Razmere same nas silijo, da se branimo pred lovskami kapitalizma in ne nasedamo varljivim vabam raznih socializmov in komunizmov. Ubiramo najraje srednjo pot, ki je navadno najboljša pot. Ker se zavedamo, da posameznik v današnjem gospodarskem boju ne pomeni nič, se združujemo v zadrage. Zdrružna skupnost nam je tisti odredišni brod, ki ne dopusti, da bi posamezniki s svojimi družinami propadali, dočim bi drugi kupičili bogastvo. Ni to prisilno združenje in ne dobrodelna bratovščina. Deluje v prvi vrsti na gospodarskem in le posredno tudi na socialnem in kulturnem polju. Temelji na načelu samopomoči in svobode. Kdor si sam noče pomagati, tega seveda pušča zadaj. Geslo glasi: »Vsi za enega, eden za vse!« — »V skupnosti je moč!«

Zdrružništvo danes ni noben nov evangelij. Vsi ga občutimo in poznamo. Saj je kot Noetova barka, v katero se že vse zateka, dobro in slabo. V nekaterih primerih se združna oblika res zlorablja, v mnogih pa tudi krivično graja in obsoja. Da bodo naši čitatelji pri sebi in jasnem in bodo lahko posegali v vsakodnevne tozadevne razgovore ter s tem širili v svoji okolici pravo združno misel, odgovorimo tu na nekaj temeljnih vprašanj.

Kaj je zadruga?

Po novem združnem zakonu (iz leta 1937.) je gospodarska zadruga združba nedoločene števila članov s spremenljivim številom poslovnih deležev. Vsak se udeležuje neposredno. Njen namen je pospeševati gospodarstvo članov s skupnim opravljanjem poslov po načelu vzajemne pomoči. Imeti mora naj-

manj deset združnikov, najmanj tri člane upravnega in tri člane nadzornega odbora. Pristopiti mora k revizijski zvezi in posloovati točno po predpisih pravil in zakona.

Koliko in kakšne zadrage imamo?

Slovinci smo na glasu kot dobri zadrugarji. S svojimi denarnimi zadrugami se res lahko ponašamo pred mnogimi narodi. Mreža naših hranilnic in posojilnic je največ po zaslugi dr. Janeza Evangelista Kreka razpredena do zadnje fare. Na področju današnje Slovenije štejejo okrog 550 kreditnih zadrug. Te so zbrale nad poldrugo milijardo prihrankov in nad eno milijardo od tega so zopet razdelile med ljudstvo kot cenena posojila po načelu: »Ljudski denar ljudstvu, kmečki denar kmetu!«

Pri Zdrružni zvezi v Ljubljani je včlanjenih 322 posojilnic, in sicer iz okoliša bivše Kranjske 154, iz okoliša bivše Štajerske 168. Zanimivo je, da so se kranjske zadrage hitreje razvijale in dosegle svoj višek v zneskih naložb in hranilnih vlog. Štajerske zadrage pa se še sedaj razvijajo in njih promet je zadnja leta veliko živahnejši. Prekašajo prve zlasti v zneskih posojil in izposojil, zastajajo pa z vlogami in naložbami. Zdrružna zveza vrši med njimi denarno izravnavo.

V naslednjem navajamo nekaj statističnih podatkov iz leta 1938. (v milijonih): kranjske: promet 885, posojila 94, naložbe 145, hranilne vloge 426, izposojila 36; štajerske: promet 2000, posojila 103, naložbe 142, hranilne vloge 339, izposojila 57.

Zaradi vpliva gospodarske in denarne krize so naše posojilnice mnogo pretrpele. Mnoge so čisto zamrzile ali dobile naziv »posušilnice«. Vendar po sedmih suhih letih je v letu 1938. le zapihal južni veter. Mnoge so se oživele in dobra četrtina jih danes že skoraj

redno posluje in zopet napreduje. Druge počasi sledijo, nekatere pa tudi še spijo. Odvisno ni to le od različnih krajevnih gospodarskih razmer, ampak zelo mnogo od delavnosti in postopanja voditeljev zadrug. Marsikje so na čelu zadrug zaslužni stari možje, ki so sami zgubili vso voljo do dela, sposobnih naslednikov pa si niso vzgojili. Splošno opažamo, da današnja mladina nima pravega smisla za varčevanje in se požrtvovalnemu delu pri zadrugah izmika, le redke so izjeme. Stare korenine počasi popuščaajo in marsikje nastajajo vrzeli. Dejstvo je tudi, da v gospodarsko revnih okoliših zaupanje do posojilnic in njih promet raste, dočim se v boljših še vedno čuje zabaviranje in tarnanje. Prav pravi rečenica: »Kdor je zadovoljen, naj se mu še da, kdor moleduje, naj se mu odvzame.«

Poleg kreditnih, imamo v Sloveniji še okrog tisoč blagovnih in raznih drugih zadrug

Zlasti važne, a premalo razširjene so kmetijske nabavne in prodajne ter proizvajalne zadrage. Te prednačijo po številnem obsegu poslovanja na bivšem Kranjskem. Pri Zdrružni zvezi je bilo v letu 1938. včlanjenih iz Kranjske 49 nabavnih zadrug, ki so imele 337 milijonov dinarjev prometa in za 12 milijonov zaloge blaga, 33 mlekarških zadrug je napravilo 35 milijonov prometa. Na Štajerskem je 38 nabavnih zadrug napravilo 53 milijonov prometa in imelo za 3 milijone zaloge, 5 mlekarških zadrug je imelo 800.000 prometa. Vendar se opaža, da se zlasti zadnja leta tudi te vrste zadrug na štajerskem množijo in krepijo. Veliko zanimanje zanje je zlasti v Prekmurju. Samo na Goričkem jih je 15, a ker še nimajo nobene zaslombe, so le male branjerije. Najmočnejše te vrste zadrug so v gornji Savinjski dolini, kjer jih sedem odločno vpliva na blagovne cene vse